

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Qua ratione homines, & Angeli adorandi sint. punct. 3

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

PUNCTUM II.

Qua adoratione Christus Dominus adorandus sit.

- 1 Christus Dominus adoratur adoratione latria perfectissima.
- 2 Humanitas coniuncta Verbo adoratione latria adoratur.
- 3 Possitne humanitas adorari adoratione inferiori latria. Proponitur dubitandi ratio.
- 4 Decenter humanitas Christi adorari non potest adoratione inferiori.
- 5 Satisfit rationi dubitandi, num. 3. adiecta.

1. **D**E fide est Christum Deum, & hominem adorandum esse adoratione illa latria perfectissima, qua adoratur tota Trinitas, & quælibet persona Sanctissima Trinitatis. Tum quia, ut sic Christus Dominus est verus Deus. Neque enim Verbum diuinum assumens naturam humanam, se diuinitate priuauit; sed retinens diuinitatem, humanitatem sibi copulauit: tum quia sic fuit adoratus à Magis *Matth. 2.* à cæco illo illuminato, *Ioan. 9.* ab Apostolo Thoma, *Ioan. 20.* & sic esse adorandum tradit *Paul. Philipen. 2.* cum dixit in nomine Iesu, omne genuflectatur, & ad *Hebr. 1.* & adorent cum omnes Angeli eius, & ita tradunt omnes Catholici, ut multis exornat *Suar. Tom. 1. in 3. disp. 53. sect. 1. Valquez disp. 3. cap. 2. & 3. disput. 95. cap. 2. Azor 1. p. lib. 9. cap. 5. q. 7.*

2. Difficultas autem est de humanitate. An inquam hæc humanitas vnita Verbo adoraretur eadem adoratione, ac ipsum verbum, ita ut non solum verbum, sed etiam ipsa humanitas terminus sit illius perfectissimæ adorationis? Ratio difficultatis est; quia humanitas non est Deus. Ergo non est digna latria adoratione, quæ solum Deo competit.

Dicendum tamen est cum communi omnium Catholicorum sententia, humanitatem verbo coniunctam terminum esse adorationis latriæ. Sic *Suar. Valquez, Azor, & alij* apud ipsos. Colligitur ex *Trident. Sess. 13. c. 4. & can. 6.* Vbi latria adoratione dicitur venerandum esse sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, sed Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non est Deus, sed Deum continet. Ergo licet humanitas non sit Deus; quia Deum continet, adoratione latria adoranda est. Ratio est: quia adorans personam aliquam excellentem, adoratur, seu coadoratur quidquid illius est; adorat inquam pedes, caput, manus, &c. quia illius sunt, etiam in pedibus, capite, & manibus non sit formaliter dignitas, & excellentia, quæ personam reddit adorandam, sufficit, si partes sint illius personæ, illique coniunctæ: Sed humanitas vnita verbo, est aliquid verbi, eique intrinsecè coniuncta. Ergo adoratur eadem adoratione, qua verbum; sicuti inquit *Damasc. lib. 3. de fide. c. 8. & lib. 4. c. 3.* cum ferrum ignis fugis propter ignem, non solum ignem, sed ferrum fugis, sic cum humanitatem deificatam adoras, non solum deitatem, sed humanitatem ipsam propter Deitatem sibi coniunctam adorare debes. Et ex his soluitur ratio dubitandi. Concedo humanitatem non esse Deum; ac proinde ratione sui non adorari adoratione latria; coadorari tamen hac adoratione; quia continet Deum, illique est vnita.

Quod si obijcias. Ergo humanitati vnitæ verbo offerri poterit sacrificium. Respondeo negando consequentiam. Ratio differtentia ea est; quia sacrificium est prolatio supremi dominij, in eo cui offertur: cum autem humanitas vnita verbo non sit primum principium vitæ, & mortis, ei nequaquam offerri poterit sacrificium. Esto, verum sit per communicationem idioma tum homini sacrificium offerri. At adoratio non tantum sit personæ, sed ratione illius omnibus eius partibus; ac proinde latria adoratio humanitati conuenire potest, etiam si sacrificium non conueniat; sicuti magis Christi latria adoratione colitur, non tamen colitur sacrificio.

3. Maior autem est difficultas, An ipsa humanitas vnita verbo non solum eadem adoratione, qua verbum adoratur, sed possit alia adoratione inferiori adorari? Ratio difficultatis est; quia humanitas vnita verbo non solum habet excellentiam verbi, sed etiam excellentiam vnionis, quæ excellentia vnionis inferiori est verbi excellentia. Ergo si humanitatem adores ob illam vnionis excellentiam, à verbi excellentia præcisam, non latria, sed dulcia, vel hyperdulcia adoratione adorabis. Hanc autem fieri præcisionem non est impossibile neque inconueniens, cum solum in intellectu, & in affectu adorantis consistat. Ergo Item humanitas vnita verbo habet gratiam charitatis reliquasque virtutes; sed propter has Sancti digni sunt adoratione. Ergo etiam humanitas Christi propter illas tantum adorari potest. Et confirmo. Propter has virtutes præcipue laudari, & honorari humanitas potest, distincto honore, & laude, quo diuinitas honoratur, & laudatur. Ergo etiam adorati distincta adoratione potest. Item humanitas, licet si verbo coniuncta, non tollit, quoniam sit quid creatum, & deitate inferiori, ob quam rationem potest pro nobis interpellare apud Patrem. Ergo etiam poterit sub hac ratione, distincta adoratione coli: sic tradit *Suar. Tom. 1. de incarnat. disputat. 53. sect. 2. encl. 2. & 3.*

Bonacina disputat. 3. circa primum Decalogi Præcept. p. 2. numero 5.

4. Dicendum tamen est decenter humanitatem Christi adorari non posse alia inferiori adoratione, quam latria, sic multis testimoniis Conciliorum, & Patrum firmat *Valquez, de Adorat. lib. 2. tota disp. 4.* Et quidem si humanitas adoratur, ex eo quod apprehendatur vnitam esse verbo, videtur impossibile alia inferiori adoratione, quam verbo adorari; quia tunc adoratur ob dignitatem, quam à verbo accipit; sed dignitas à verbo accepta reddit illam adorandam adoratione latria. Ergo. Si autem humanitas Christi non ex apprehensione vnionis ad Verbum adoratur, sed ex apprehensione gratiæ, charitatis, reliquarumque virtutum, quas habet; tunc eisi possit inferiori adoratione, quam latria adorari, at non videtur decens; quia non decet eum qui multis titulis honorari potest Ducis; Comitibus, & Regis, inferiori titulo Ducis honorare, relicto excellentiori titulo Regis: cum humanitas Christi, non solum titulo gratiæ, & charitatis, sed specialiter titulo vnionis ad Verbum, & ob dignitatem est verbo acceptam honorari possit, non decet relicta hæc suprema adoratione inferiori affumere. Adde non videtur possibile se posse adorationem Christi ab hac suprema adoratione abstrahere. Nam cum apprehendis humanitatem Deificatam gratia habituali, reliquique virtutibus, illam apprehendis vnitam verbo, vel non; Si non apprehendis vnitam verbo; iam illa in eorum conceptu non est humanitas Christi, sed est quasi à verbo separata, cui non debetur latria adoratio, sed dulcia, vel hyperdulcia. At certe non decet illam sic apprehendere, quia non docet hanc nobilissimam substantiam, sine maxima eius dignitate concipere. Si autem illam apprehendis vnitam verbo, necessarium est, ut apprehendas verbo deificatam; ac proinde dignam latria adoratione. Ergo non poteris illi eam adorationem denegare.

5. Ex quibus sit satis difficultati in princ. positæ. Ad confirmationem concedo laudem, & honorem humanitati ratione gratiæ habitualis exhiberi posse, distinctum ab eo, qui ei exhibetur ratione vnionis ad verbum: quia non est inconueniens quemlibet laudare ob quamlibet illius singularem excellentiam; quia ipsamet excellentia est, quæ præcipue laudatur. At secus est in adoratione, quæ ad personam ipsam directè terminatur, non ad gratiam, & charitatem, aliisque virtutes: hæc enim omnes non adorantur, sed reddunt suppositum adoratione dignum: cum autem ex illis; & ex vnione ad verbum humanitas reddatur digna adoratione, efficitur sanè non multiplici adoratione sed vna perfectissima esse adorandam, idem est de oratione, quæ ad solam naturam rationalem terminatur: petere enim ab humanitate Christi possumus, ut interpellat nos nobis ad Patrem; quia est distincta à Patre natata. At non possumus eam distincta adoratione adorare ab ea qua Pater, Filius, & Spiritus sanctus adorantur quia Deificatur persona Filij, eiusque diuinitate, ratione cuius adoratione est digna.

PUNCTUM III.

Qua ratione homines, & Angeli adorandi sunt.

- 1 Angeli, beati, & homines Sancti adorari possunt.
- 2 Proponitur obiectio, & sit illi satis.
- 3 Adorantur adoratione diuersa ab ea, qua adorantur Duci Magistrate, aliique in potestate humana constituti.
- 4 Sanctorum adoratio ex virtute distincta à religione, qua colitur Deus, & qua voluntur homines ob civilem dignitatem prouenit.
- 5 Sanctissima Virgo eadem virtute, qua colitur Sancti, colitur.
- 6 Proponitur obiectio, & sit illi satis.
- 7 Qua certitudo habenda est de sanctitate illius, qui adoratur, tum publico, tum privato cultu.
- 8 Quid liceat tibi facere cum eo, quem Sanctum reputas, tamen si canonizatus non sit.

1. **D**E fide est se posse beatos, & homines Sanctos, siue in hac vita existentes, siue vita functos adorare. Constat tum ex pluribus locis factæ Scripturæ, vbi referunt, tum Angelorum homines Sanctos fuisse laudabiliter adoratos, tum ex pluribus definitionibus Conciliorum, præsertim Niceni, 2. *Act. 14. & 6. 1. 6.* & *Trident. Sess. 25. de innocat. Sanctorum*, tum ex multis Patrum testimoniis exornat *Caasif. lib. 5. de beata Virg. d. c. 14. Valquez de adorat. lib. 1. disp. 5. cap. 2. Suar. 2. in 3. part. disp. 42. sect. 1.* Ratio est manifesta; qui fundamentum adorationis, seu submissionis, est dignitas personæ adoratæ. At Angeli, beati, & homines Sancti habent excellentissimam dignitatem, quæ illos amicos Dei & regni cælestis hæredes, seu possessores constituit. Ergo sunt perfectissimè adorandi.

2. Neque obstat sæpe in Scriptura dici solum Deum esse adorandum, *Deut. 6. & Matth. 4.* Dominum Deum tuum adorabis & illi soli serues: ad *Rô. 1. & 1. ad Timoth. 1.* Soli Deo honor, & gloria, &c. quia loquitur Scriptura de adoratione latriæ, quæ summa, suprema, & diuina excellentia recognoscitur: hæc enim Sancti non competit, sed alia longè inferiori, iuxta inferiorum eorum dignitatem

ratem. Quod si virgeas, hanc inferiorem adorationem noluisse Sanctos viros aliis præstare, nec sibi permittere, vt constat ex *Esph. 3. & 13.* vbi Mardocheus noluit genuflectere Aman, & Petrus prohibuit Concilium sibi adorare volentem, *Act. 10.* & Paulus, & Barnabas prohibuit Ioannem, ne ipsum adoraret, & quidam Angelus prohibuit Ioannem, ne ipsum adoraret. Ergo signum est convenientem non esse hominibus, & Angelis adorationem. Facilis est horum solutio, Mardocheus enim noluit genuflectere Aman, ne videretur homini, honorem Deo debitum deferretur enim mos ludæus nullum alium præter Deum continuo honorare, genuflectione, vt tradit Azor *lib. 9. c. 10. q. 3.* Aman ergo non semel, aut iterum postulabat hunc honorem, sed continuo: noluit ergo Mardocheus sic continuo honorare, ne scandalum præberet, & ne diuinum cultum ad hominem transferre videretur. Petrus verò ex modestia honorem alioquin sibi conuenientem recusauit. Paulus item, & Barnabas adorationem illam recusauit; quia Lycaones tanquam Ethnicis, & Gentilibus adorationem Deo debitam, illis præstare volebant. Angelus autem adorationem Ioannis recusauit, tum ex vrbaniitate, tum vt indicaret, quanti ab Angelis humana natura post verbi assumptionem æstimabatur; & præcipue quanti sacerdotes, Apostoli; & Deo charissimi æstimari debeant.

3. Difficultas tamen est, que adoratio Sanctis, & Angelis competat, & ad quam virtutem pertineat?

Et quidem beatis, & Sanctis competere adorationem specie distinctam ab ea, quo honorantur Duces, Magistralis, Reges, alique in dignitate, & potestate humana constituti, videtur hac ratione manifestum; quia sanctitas, & beatitudo est dignitas superioris ordinis, & rationis qualibet alia dignitate, humana, & politica; sed fundamentum adorationis est dignitas personæ adorate. Ergo adoratio Sanctis competens est superioris rationis ab ea que competit hominibus potestate humana gaudentibus: sic pro certo supponit Suarez *1. 1. in 3. p. disp. 52. sect. 3. in princ. Valq. lib. 1. disp. 5. c. 2. & seqq.* Hinc fit adorationem, que hominibus ob dignitatem humanam tribuitur esse cultum ciuilem, que verò Sanctis ob eorum sanctitatem conceditur esse cultum religiosum, & factum; quia affinis est cultui facti, & religioso, quo Deus honoratur, & ab eo originem ducit; tum quia eisdem rebus, quo Deus honoratur, honorantur sanctis Templis nimium, Canticis, Hymnis, Psalmis, ium naribus altaribus, &c. vt optime dixit Damascen. *lib. 4. cap. 10.* Tum quia ad pietatem pertinet, tum quia deuotionem excitat, tum quia mouet Sanctos, vt pro nobis intercedant, ac denique bonum spirituale animæ maxime auget. Suarez *supr. vers. 10.* Valquez *supr. adic. c. 2. & disp. 6. cap. 1. in fine. Lessius lib. 2. c. 3. dub. 3. n. 24.*

4. Ad quam autem virtutem hic cultus pertineat? variant Doctores. Alij dicunt ad religionem pertinere. Quia non est inconueniens eadem virtute honorari Sanctos, vt Dei amicos, ac ipsæ Deus honoratur: sicut non est inconueniens eadem charitate Deum, & proximum diligere. Alij e contra dicunt pertinere ad virtutem obseruantie, qua homines honorantur; quia obiectum huius virtutis est dignitas creata. Quilibet ex his sententiis suos habet patronos, vt ex Doctores istam referendis constat. Mihi probabilius videtur specialem virtutem esse constituendam distinctam à religione, quia colitur Deus, & quia homines ob ciuilem dignitatem coluntur: sic optime probat Valquez *lib. 1. de ador. disp. 6. cap. 1. & sequent.* Suarez *disp. 52. sect. 3. vers. quarto.* Lessius *lib. 2. de instit. cap. 26. dub. 3. num. 22.* Quod debeat ad huiusmodi cultum virtus à religione distincta constitui, tradit expressè D. Thom. *communiter receptus, 2. 2. quest. 81. 102. & 103.* & probatur illa efficaci ratione; quia dignitas increata, & creata sunt omnino diuersa. Postulant ergo diuersa virtutes adorari, Neque obstat eadem charitate Deum, & proximum amari; quia hoc tantum verum est, quando proximus non proprie fit, & propter suam bonitatem amatur; sed propter Deum, & Deus in ipso, quod sæpe contingit. At si proximus ob bonum, quod habet, ametur, quia bonum illius est; non ad charitatem, sed ad aliam virtutem misericordie, seu beneficentie pertinet. Sic dicendum est in adoratione. Si enim Sancti non ob dignitatem, quam ex sanctitate participant colantur, sed quatenus templa Dei sunt, & in illis Deus complet; ita vt proxima, & formalis ratio adorationis, diuina excellentia sit, & non creata dignitas in illis existens, tunc certe illa adoratio ad virtutem religionis pertinebit, sicuti pertinet adoratio imaginis Dei: sed quia hæc adoratio periculum habet, tamen fieri possit, deo consulto D. Thom. & omnes, ab illa abstinere, quod periculum in amore nullo modo cernitur, ac proinde amor Dei, & proximi regulariter ad eandem virtutem pertinent; adoratio verò Dei, & Sanctorum regulariter ad diuersam. Deinde adorationem Sanctis exhibitam ad diuersam virtutem pertinere ab ea, ad quam pertinet adoratio politica, & ciuilis, eodem fundamento probatur; quia ciuilis dignitas est inferioris rationis dignitate supernaturali sanctitatis, & beatitudinis. Ergo non potest sub eadem ratione obiectiua virtutis contineri; ac proinde dicendum est, Sanctorum adorationem ad diuina, seu pietatem pertinere, adorationem verò politicam, ad obseruantiam virtutem.

5. De beatissima Virgine est nonnulla difficultas, an coli debeat adoratione ad religionem pertinente? Et ratio difficultatis

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I. I.

est; tum eius perfectissima sanctitas, tum prærogatiua matris, ob quam Deo est præ omnibus coniuncta. Ceterum dicendum est, eadem virtute, qua coluntur Sancti, & ipsam coli, quia eius dignitas procedens à gratia, & charitate, reliquisque virtutibus tamen perfectissima sit, non est diuersa rationis à dignitate reliquorum Sanctorum, sed propter hanc dignitatem præcipue beatissima Virgo honoratur, potius quam ob dignitatem maternitatis, iuxta illud *Luc. 11.* vbi mulieri laudanti matris dignitatem, & dicenti. Beatus venter qui te portauit. Respondit Christus, quinimo qui audiunt Verbum Dei, & custodiunt illud. Ergo si ob dignitatem à gratia, charitate, reliquisque virtutibus acceptam non debetur adoratio diuersa speciei ab ea, quæ debetur re ipsi Sanctis. neque etiam ob dignitatem matris. Item dignitas matris non est dignitas increata, & infinita, sed est dignitas creata, finita, & inferior dignitate Filio. Ergo non potest eadem adoratione coli, qua Filius adoratur, vt rectè expendit S. Thom. *3. p. quest. 25. art. 3. ad 2.*

6. Dices sanctissimam Crucem propter contactum ad Christum adoratione laetia venerari. Sed beatissima Virgo præfilius Christum tetigit, illique fuit coniuncta. Ergo propter hanc conjunctionem adoratione læticia veneranda est. Respondet cum D. Thom. *supr. Azor lib. 9. cap. 5. fin. & cap. 7. q. 3.* Bonacina *disp. 3. de ador. q. 1. p. 3. num. 6.* negando consequentiam. Nam Crux, reliquæque res inanimata nullam aliam dignitatem habent, præter relationem ad exemplar, & prototypum; ac proinde illi, adoratis prototypus, & exemplar adoratur, Beatissima verò Virgo ex illa diuina conjunctione cum Filio dignitatem intrinsecam habet, ob quam honore, cultu, & adoratione digna est. Non igitur hac omnia adoratione, illa tantum adoratio extrinseca Filij exhibenda est, tamen fieri possit. Alias etiam Sancti, quia sunt domestici Dei, & illius amici, ad ipsamque referuntur, adorandi essent adoratione læticia, quod nullo modo admittitur. Tum ne detur occasio errandi, & intelligendi eos dignos in se esse cultum adoratione, vel nullam aliam dignitatem habere adoratione dignam, præter illam relictam. Tum quia præstat quemlibet ob propriam, & intrinsecam excellentiam honorare, potius quam ob alienam.

7. Sed inquires, quam certitudinem habere debes de sanctitate alicuius, vt illum tanquam Sanctum, & Dei amicum veneris.

Distinguendum est de cultu publico, & priuato: si priuato cultu illum venerari vis, sufficit, si tibi prudenter persuadeas Sanctum esse: at si cultu publico eum colere intendis: debet tibi ab Ecclesia eius sanctitas proponi, vel canonizatione, vel beatificatione, vel generali approbatione, que his æquiualeat iuxta text. in *cap. fin. de Relig. & venerat. Sancto.* Sic Suarez *disp. 52. sect. 3. post medium. vers. respondetur in fin.* Valquez *lib. 1. de ador. disp. 5. in fin. numero 167.* Bellarm. *lib. 1. de Sanctis, cap. 10. Sanch. in sum lib. 2. cap. 43. num. 3.* Bonac. *disp. 3. de ador. q. 1. punct. 1. num. 2.* Azor *1. p. lib. 9. cap. 7. q. 9.* Publicus cultus ille dicitur, qui ab Ecclesia est constitutus, & nomine eius fit. Bellarm. *lib. 1. de Sanctis, cap. 10. Sanch. lib. 2. cap. 43. num. 3.*

8. Hinc inferret licere tibi (si absit scandalum) viri, quem Sanctum reputas, tamen canonizatus, nec beatificatus sit, osculari pedes, orationem fundere, imaginem eius depingere, & in cubiculo habere, diem mortis eius, vt festiuium ferere, vigiliam ieiunare; quia hic cultus priuatus est, non publicus. Non tamen licet tibi altare erigere, sacrificium in eius honorem offerre, in Letaniis etiam priuatum dictis nominare, eius imaginem in altari etiam priuato, vel Ecclesia collocare (nisi forte constet collocari ad solum ornatum, non ad venerationem) quia hæc omnia cultus sint publici ab Ecclesia instituti ad Sanctos canonizatos, vel beatificatos venerandos: Sic Sanch. Bonac. & Bellarm. *supr.* & constat ex Trident. *sess. 25. de inuocat. Sanct.* & notat ibi in remission. Barbosa *vers. ollam. in solitam ponere.* Fit secundo, neque gubernatori ciuitatis, neque Episcopo licitum esse publicum votum, ieiunium, aut diem festum instituire in honorem Sancti, qui, vt talis à Summo Pontifice approbatus non sit, quia sicut publicam approbationem Sanctorum sibi Pontifex reuertit, ex consequenti cultus publicus illam supponens reuertitur est, *cap. 1. de relig. & venerat. Sancto.* Si tamen sanctus approbatus sit à Pontifice, poterit Episcopus ieiunium, votum, & festum publicum instituire iuxta *cap. fin. de feris. & cap. 1. de cons. rat. disp. 3.* Sic Sanch. Bonac. Bellarm. *supr.* Barbosa alios referens, *3. part. alleg. 105. n. 36.*

PUNCTVM IV.

Qua ratione liceat imagines Dei, & Sanctorum adorare.

1. *Vnus sacrarum imaginum est sanctissimus.*
2. *De imagine Trinitatis, & Angelorum proponitur dubitatio, Sed illa non obstant firmatus illorum usus.*
3. *Eadem adoratio imaginis, & ei cuius est imago debetur. Diuerso tamen modo.*

E 3

4 Propo